

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на Йорданка Атанасова Трифонова на тема:
„Динамика в българската и чешката депроприална система в края на XX век” за
придобиване на образователната и научна степен „доктор”

от доц. д-р Маргарита Младенова

Дисертационният труд на Йорданка Трифонова е посветен на слабо проучен в българската езиковедска наука проблем и е изключително новаторски в няколко направления: а) като систематизация на процесите, настъпващи при възникването на нови номинационни единици на базата на названия на външни за българския и чешкия език онимични обекти; б) като съпоставително българо-чешко проучване, т.е. „съпоставка в граничната област между лексикология и ономастика”, което има за цел „да се даде подтик за по-нататъшни изследвания в областта на съпоставителната ономастика” (с. 8); в) като изследване на актуалните процеси през последното десетилетие на XX в. и първото десетилетие на XXI в., катализирани от необикновената за дотогавашното развитие на човечеството интензификация на процесите на комуникация и информационен обмен, от развитието на информационните технологии и глобализацията; г) с ориентацията си към езиковата динамика, която неизбежно се стимулира от интензивността на глобалните промени; д) със стремежа да се разгледа цялостната проблематика на депроприализацията от гледна точка на употребата на езика в речта, т.е. на конкретното семантично натоварване на отделните употреби на думите; е) с представената собствена концепция в духа на Пражката школа за интерпретация на депроприализацията като вид контактологично взаимодействие, която изоставя традиционния подход към отделни явления като към лексикално „заемане”.

Стремежът на авторката към максимална обективност в интерпретацията на явлениято води до използване освен на основния съпоставителен метод, и на разнообразни други изследователски методи. За нея „синкретичният характер на депроприалните апелативи наложи при разглеждане на всяка от особеностите им прилагане на частни лингвистични теории и методи: теорията за контактната мотивация (Анд. Данчев, Ю. Фурдик), постиженията на руската описателно-функционална ономастична школа (А. В. Суперанска) и на чешката и словашката функционална ономастика (Р. Шрамек, В. Бланар), основните постановки на чешката ономастиология (М. Докулил) и словашката лексикология (Ю. Фурдик, Кл. Бузашиова), номиналистко-комуникативната функционална концепция на Н. Д. Аругюнова.”(с. 9). Засиленият интерес на авторката към теоретичния аспект на темата естествено е провокиран от самата същност на изследвания обект и неговия „граничен характер” между двете лингвистични дисциплини – ономастиката и лексикологията. Не на последно място теоретичният аспект на разработката е стимулиран и от няколко дипломни работи, разработени под ръководството на Й. Трифонова, при което естествено се налага научният ръководител да синтезира и представи теоретичната ориентация пред авторите-студенти. Трябва да се отбележи, че доколкото в дисертацията на Й. Трифонова е използван езиков материал от тези дипломни работи, те са скрупулозно цитирани тук. Изобщо, работата с материала, макар и невинаги системно експлицирана, лежи в основата не само на интерпретационните, но и на теоретичните глави в дисертацията и представлява основният критерий за оценка на теоретичните подходи. Като дискуссионни могат да се разглеждат транс-термините, въведени от авторката, които в стремежа към систематичност надхвърлят, по мое мнение, целесъобразния брой на въведените нови термини.

Особено важно е да се подчертае, че представеният за защита труд е плод на дългогодишна целенасочена работа на зрял автор, който по принцип не допуска грешките на начинаещия и борави компетентно както с конкретния езиков материал, така и с метатекстовете, от които съумява да извлече максимално адекватните на езиковия материал теоретични положения. Освен това направените забележки при двукратното обсъждане на труда в Секцията по етнолингвистика на Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“ при БАН не просто са взети предвид и са отразени от авторката в окончателния вид на дисертацията, но и са довели до известно разширяване на целия текст с цел да се изяснят всички по-слабо застъпени или недостатъчно точно формулирани нейни аспекти. Авторефератът отразява адекватно същността на цялостната работа. Със завъшения облик на текста, задълбочеността на анализа, стройността на композицията и оригиналността на теоретичните и конкретните изводи трудът далеч надхвърля средното равнище на дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Въз основа на казаното до тук смятам, че представеният за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ дисертационен труд на Йорданка Трифонова притежава всички необходими качества да бъде успешно защитен, за което го препоръчвам.

София, 28.10.2012 г.

доц. д-р Маргарита Младенова